

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО НА РИНКУ ПРАЦІ ВИПУСКНИКА ЗПТО У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка наукової проблеми. Як показує досвід багатьох науковців «конкуренція є головним координуючим, мотивуючим та організаційним механізмом ринкової економіки» [3]. Притаманна конкуренція й сфері соціально-трудових відносин і виникає на ринку праці між роботодавцями, що змагаються за залучення необхідного їм фахівця, та між самими фахівцями за отримання робочого місця. Отже, конкурентоспроможність фахівця стає важливим об'єктом вивчення як економічних, так і педагогічних наук.

Саме в зв'язку з цим, багато науковців приділяють увагу удосконаленню підготовки конкурентоспроможного на ринку праці випускнику закладу професійно-технічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такі науковці як В. Близнюк, Н. Глевацька, О. Грішнова, О. Єсіна, Г. Кравчук, Л. Лісогор, В. Медведь, М. Семикіна, Л. Сергеева, Н. Шульга, С. Щур та інші в своїх працях висвітлювали сутність та особливості конкуренції на ринку праці, розглядали основи формування конкурентоспроможності фахівця.

На теоретико-методологічному рівні проблема професійного вдосконалення конкурентоспроможного фахівця розкрита в дослідженнях вітчизняних науковців І. Беха, Б. Вульфова, К. Возіна, О. Загіка, Л. Кулікової, В. Сластwonіна та ін.

Але дана проблема залишається актуальною, яка потребує більш детальнішому розкритті основних напрямків формування конкурентоспроможності фахівців взагалі і в системі профтехосвіти зокрема.

Мета статті - висвітлення рекомендацій щодо забезпечення конкурентоспроможності випускників ЗПТО у галузі харчових технологій на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. У результаті аналізу наукових досліджень встановлено, що «конкурентоспроможна особистість визначається здатністю адаптуватися до постійних змін суспільних умов, науково-технічного прогресу й нових видів діяльності та форм спілкування за умови збереження позитивного внутрішнього потенціалу» [3].

Сучасна система освіти повинна не тільки надавати якісну теоретичну освіту, а й формувати світогляд та інтелектуальний розвиток випускників.

Застосування сучасних педагогічних технологій створює умови для досягнення спроектованого результату шляхом оптимального підбору та розподілу ресурсів, розширює можливості вирішення такого складного

педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально активного випускника, конкурентного на ринку праці [2].

Сьогодні наголошується на необхідності випереджаючого розвитку професійної освіти з метою підготовки кваліфікованих фахівців конкурентоздатних на ринку праці, таких, що вільно володіють своєю професією й орієнтуються в суміжних областях діяльності, готові до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Реалізація цієї мети припускає перш за все підвищення якості освіти. Вирішення цієї проблеми багатопланове, оскільки якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності:

- зміст освіти;
- технології навчання;
- матеріально-технічне забезпечення;
- кадровий потенціал тощо [1].

Інформатизація професійної освіти, розроблення педагогічних програмних засобів, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів є важливою умовою її модернізації і як наслідок – підвищення конкурентоспроможності.

В організації освітнього процесу поширюються інтерактивні мультимедіа-технології, відеоконференції, вебінари, системи комп'ютерного тестування, автоматизованого програмування технологічних процесів тощо.

Зупиняючись на обсязі сучасного навчального матеріалу, важливості його засвоєння, відпрацювання навичок, хочеться рекомендувати такі методи навчання, як командні ігри, тести, тренінги, групові дослідження, які можуть застосовуватись педагогами ЗПТО [4].

Великої уваги заслуговують ділові ігри, які дають здобувачам освіти змогу якнайкраще проявити свій професіоналізм, компетентність, уміння застосовувати здобуті знання. А переваги групового дослідження полягають у тому, що в навчанні здобувачів складається ситуація, яка може трапитися в житті. Між теорією і практикою встановлюється тісний зв'язок – здобувачі освіти вчаться використовувати здобуті знання у професійній сфері (вибір різних методів вирішення тієї чи іншої проблеми, послідовне моделювання ситуацій, що вимагають від учнів пошукових зусиль, спрямованих на пошук оптимальних шляхів розробки проєктів та їх впровадження тощо), виявляють самостійність у роботі, розвивають творчу та пізнавальну активність, намагаються логічно мислити [1].

Основними завданнями і напрямками цих методів є:

- сприяти професійному становленню майбутнього кваліфікованого робітника;
- інформаційна консультація щодо нових, сучасних і актуальних професій на ринку праці;
- формування якостей молодого фахівця, його адаптація до сучасних вимог ринку праці;
- інформаційно-консультативна підтримка молоді у започаткуванні власної справи;
- спрямовувати майбутніх фахівців до активного пошуку роботи;

- надавати допомогу у працевлаштуванні.

Як відомо, майбутнім кваліфікованим робітникам неможливо бути конкурентоспроможними без подолання своїх недоліків, невпевненості в собі та своїй компетентності. Тому важливо створити сприятливі умови, які б вимагали постійної внутрішньої боротьби та подолання. Саме тому особливо важливо було створити в освітньому процесі таке середовище, яке спонукало б здобувачів освіти до постійного пошуку та особистої оцінки свого попереднього досвіду, модифікації своєї професійної поведінки, рефлексії, роботи над собою і на цій основі самовдосконалення.

Під час проведення дослідження нами був проведений семінар «Як продати себе так, щоб тебе захотіли купити». Мета даного семінару була допомогти майбутнім кваліфікованим робітникам у галузі харчових технологій бути впевненими в собі, здатними ефективно виконувати завдання в звичайних і нетрадиційних учбових та практичних ситуаціях, швидко пристосовуватися до нових умов навчання і роботи, а також адаптуватися до нового колективу і подолати труднощі, розчарування та невдачі.

Було створено рефлексивно-оцінчне середовище, де використовувалися такі методи: самоспостереження, аналіз виробничих ситуацій, створення професійного портфоліо, рефлексивні бесіди, проведення семінарів, тренінгів та рольових ігор.

Ключовим викликом у процесі створення рефлексивно-оцінчного середовища було залучення майбутніх кваліфікованих робітників у галузі харчових технологій до участі у професійних майстернях. Особисті історії успіху від провідних експертів галузі та наочна демонстрація робочих технік надали можливість майбутнім кваліфікованим робітникам отримати сучасні знання та досвід, сприяли розвитку їхніх пізнавальних потреб та готовності постійно вдосконалюватися в обраній професії.

Практичне навчання у формі тренінгу стало інструментом для розвитку навичок та збагачення досвіду, допомагаючи підвищити когнітивну ефективність себе та інших, а також посилити процес набуття знань. Під час тренінгу склалося неформальне та невимушене спілкування, що відкрило перед здобувачами освіти безліч варіантів розвитку та вирішення проблем, що накопичилися. Вони з ентузіазмом сприйняли даний метод, оскільки він зробив процес навчання цікавим і легким.

Майбутні кваліфіковані робітники хочуть відчувати важливість і необхідність виконуваної ними роботи, яка повинна надавати можливості для саморозвитку, самоспостереження та самореалізації в процесі трудової діяльності. Тому формування конкурентоспроможності випускників закладів професійно-технічної освіти в галузі харчових технологій є складним процесом, під час якого необхідно не тільки висвітлити базові теоретичні відомості, а й зрозуміти, чи володіють майбутні фахівці необхідними навичками для ведення конкурентної боротьби, а також створити всі умови, необхідні для перевірки отриманих знань на практиці.

Висновки. На основі вищевикладеного можна визначити, що конкурентоспроможність є багаторівневе інтегральне особистісне утворення, що

проектується на всі сфери життєдіяльності людини, яке є фактором активізації діяльності особистості, перш за все професійної і має бути важливим орієнтиром освітньої діяльності.

Формування конкурентоспроможності випускника ЗПТО тісно пов'язане з педагогічними проблемами пошуку технологій, умов, механізмів цього процесу, який спрямований на розвиток особистісних якостей, реалізацію потенціалу і здібностей людини.

Список використаних джерел

1. Загіка О. Інноваційне навчальне середовище – запорука професійної компетентності та конкурентоспроможності випускника ПТНЗ. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. ПТТО НАПН України; РВНЗ «КІПУ». 2013. Випуск 5. С. 57-59.
2. Кравчук Г. Шлях до підвищення компетенції випускника. *Профтехосвіта*. № 2 (26). 2011. С. 44-45.
3. Медведь В.В. Основи формування конкурентоспроможності фахівця: чинники, складові, критерії. *Теорія та методика управління освітою: електронне наукове фахове видання*. 2011. №7. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_7/9.pdf (дата звернення: 20.05.2023).
4. Сергєєва Л.М. Конкурентоздатність фахівця як соціально-педагогічна категорія. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. зб. наук. пр.* / [редкол. Л.Б. Лук'янова та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. К. 2015. Вип. 1 (10). С. 72-80.